

Дані табл. 3 свідчать про збільшення обсягів виробництва винограду в господарствах ВАО «Масандра» за останні десять років майже в 2,8 раза — з 75150,7 ц до 207242 ц в 2000 році. Значних успіхів досягли радгоспи заводи «Судак» — майже в 17,9 рази, «Морський» — в 17,2 рази, «Веселовський» — в 13,3 раза. Погодні умови 2001 року були несприятливі для вирощування винограду в південному Криму, тому його виробництво у ВАО «Масандра» в порівнянні з 2000 роком зменшилося в 2,1 рази і склало лише 98537 ц.

Важливе значення для збільшення обсягу виробництва винограду має своєчасно закладення нових виноградників. Якщо у 80-х роках минулого століття в господарствах України висаджували по 16 — 18 тис. га виноградників щорічно, і тому проблем із їх оновленням практично не було, то в останніх роках — лише близько 1 тис. га на рік. Це не відповідає встановленим нормативам оновлення виноградників і призводить до їх значного старіння і, звичайно, до зниження урожайності.

В господарствах ВАО «Масандра» в 1999 році посаджено лише 70 га виноградників, в 2000 році — 98 га, і в 2001 році — 105 га. Це складає відповідно 60 %, 84 % і 87 % виконання планових завдань. Не виконується і план встановлення шпалери на виноградниках. Із запланованих на 1999 рік 108 га шпалер встановлено лише на 80 га (74 %), в 2000 році із 135 га — 115 га (85 %), і в 2001 році із 155 га — 128 га (83 %). Спостерігається збільшення проведення ремонтів виноградників. Якщо в 1999 році із запланованих 52 га відремонтовано лише 44 га виноградників (85 %), то в 2000 році відремонтовано 80 га (148 % планового завдання), а в 2001 році — 105 га (117 % плану).

С. В. Зарожевський, аспірант
Київський національний економічний університет

АНАЛІЗ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

У представленій науковій доповіді «Трансформація курсу «Економічний аналіз діяльності підприємства» авторами справедливо висловлена думка щодо недостатнього рівня ведення аналітичної роботи на сучасних підприємствах [1, С. 5], незалежно від їхньої форми власності.

Така ситуація спричинена багатьма факторами, серед яких слід особливо виділити невідповідність змісту навчальних посіб-

ників та курсів економічного аналізу сучасним вимогам до складу курсу економічного аналізу. В цій статті увага акцентується на необхідності введення до курсу «Економічний аналіз» розділу «Аналіз фінансової стійкості».

У вітчизняній економічній літературі поки що не визначено єдиного підходу до визначення фінансової стійкості підприємства. Відсутність чіткого визначення цього поняття призводить до ототожнення цього поняття із системою показників інших економічних понять — надійності, платоспроможності, ліквідності [1, С. 81; 2, С. 76]. При цьому нерідко термін «стійкість» використовується як синонім «надійності». Крім того, існує визначення фінансової стійкості як «перевищення доходів над витратами» [3, С. 64].

Історично термін «стійкість» виник у механіці, де ним позначається стан рівноваги. Аналогічно це поняття трактується і в «Большом экономическом словаре»: «Стойкость — стабильность, неподвлажность риску потерь и убытков» [4, С. 770]. Адаптуючи значення терміну до питання економічної діяльності підприємства, під фінансовою стійкістю слід визнавати спроможність підприємства протистояти впливу негативних факторів та спроможність повертатися до стійкого фінансового стану після дії таких факторів. Неспроможність підприємства повернутися до врівноваженого стану свідчить про перехід такого підприємства на інший якісний рівень функціонування, отже про його недостатню фінансову стійкість в момент дії негативних факторів.

Таким чином завданням аналізу фінансової стійкості підприємства повинно бути визначення спроможності підприємства протистояти дії різних факторів, що впливають на його діяльність: зовнішнім, внутрішнім та не передбачуваним.

Результатами аналізу фінансової стійкості підприємства повинен бути висновок щодо спроможності підприємства виробляти продукцію, отримувати прибуток та зберігати економічну самостійність, а також вірогідність збереження такого стану підприємства.

Користувачами результатів аналізу фінансової стійкості можуть бути засновники підприємства, його керівництво, ділові партнери та банки.

Структурно в прикладній частині курсу економічного аналізу аналіз фінансової стійкості доцільно розглядати в розділі «Аналіз фінансового стану підприємства».

При проведенні аналізу фінансової стійкості підприємства слід зосередити увагу на таких питаннях:

1) Характеристика фінансової стійкості є інтегральним показником. Інтегральну оцінку фінансової стійкості не слід обмежувати лише набором кількісних показників (ліквідність, платоспроможність, прибутковість тощо).

2) Фінансова стійкість є якісним показником.

За системного та комплексного підходу до аналізу фінансової стійкості підприємство підлягає розгляду як складний економічний організм, функціонування якого можна описати за допомогою системи параметрів, тому існуючі методики аналізу фінансової стійкості підприємства передбачають проведення аналізу комплексу показників діяльності підприємства. Склад і кількість показників визначаються авторами різних методик в залежності від цілей, які ставлять автори перед аналізом фінансової стійкості, а також від самого визначення ними поняття фінансової стійкості. В загальному випадку автори приходять до визначення фінансової стійкості на кшталт абсолютного, нормального, допустимо нестійкого і кризового [5, С. 52] шляхом ранжування сукупності кількісних і якісних показників. Зрозуміло, що ранжування відбувається у відповідності до певних нормативних значень. Однак, при використанні нормативних значень неодмінно виникає проблема наукової обґрунтованості нормативних значень показників, що використовуються для аналізу фінансової стійкості, адже нормативні значення повинні враховувати специфіку функціонування підприємства. Тобто, застосування середніх нормативів при оцінці фінансового стану є некоректним.

Вихідними параметрами для аналізу фінансової стійкості підприємства повинні бути:

- стійкість капіталу;
- ресурсна стійкість;
- стійкість менеджменту.

Визначна роль аналізу капіталу при аналізі фінансової стійкості зумовлена його функціями: за рахунок статутного та додаткового капіталу підприємство має змогу організувати процес виробництва продукції, застосувати прогресивні технології, висококваліфіковану робочу силу, посилити власні позиції на ринку. Крім того, величина капіталу забезпечує довіру партнерів підприємства (як інших підприємств, так і банків), що визначає спроможність отримати фінансові вливання у разі їх необхідності для усунення дій несприятливих факторів. Головною особливістю капіталу є його завдання захищати підприємство від банкрутства у разі дії несприятливих факторів та/або непередбачених витрат. Саме спроможність капіталу відігравати роль «буферу»

визначає його вплив на фінансову стійкість, а отже і зумовлює необхідність його аналізу при аналізі фінансової стійкості підприємства.

Аналіз ресурсної стійкості як складової фінансової стійкості повинен охоплювати такі аспекти:

- зміст і рівень співробітництва підприємства з суб'єктами ринкової інфраструктури (підприємствами-постачальниками ресурсів, банками, споживачами продукції);

- ступінь інтегрованості підприємства у системі виробничих відносин;

- залежність діяльності підприємства від стану економіки країни в цілому;

- структура пасивів підприємства;

- спроможність підприємства до залучення коштів;

- контроль грошових потоків.

Аналіз організаційно-функціональної стійкості проводиться з точки зору адекватності структури підприємства обраній стратегії розвитку та ринковій кон'юнктурі.

Література

1. Павленко А. Ф., Чумаченко М. Г. Трансформація курсу «Економічний аналіз діяльності підприємства»: Наук. доповідь. — К. КНЕУ, 2001

2. Антонов Н. Г., Пессель М. А. Денежное обращение, кредит и банки. — М.: АО «Финстатинформ», 1995

3. Панова Г. С. Аналіз фінансового состояния коммерческого банка. — М.: Финансы и статистика, 1996

4. Пантелеев П. П., Халява С. П. Фінансова стійкість комерційного банку: деякі проблеми її регулювання // Вісник НБУ. — 1996. — № 2.

5. Большой экономический словарь — М.: Ин-т новой экономики, 1997.

6. Русинов В. Методологічні особливості аудиторської оцінки фінансової стійкості підприємства // Бухгалтерський облік і аудит. — 1999. — № 9.